

K denotátu pojmu mobiliárnej exekúcie

Števíček, M.*

Löwy, A.**

ŠTEVČEK, M., LÖWY, A.: K denotátu pojmu mobiliárnej exekúcie. *Právny obzor*, 107, 2024, č. 4, s. 345 – 360. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2024.4.01>

On the denotation of the concept of movable execution. The individual methods of execution enshrined in the Execution Order reflect the most common ways of satisfying the claims of execution titles, whether for monetary or non-monetary payment. Life can model certain situations that the legal norm does not foresee and does not solve exactly. Therefore, there is a need to solve the raised legal question through basic interpretation methods so that the claims that are the subject of enforcement do not become just letters on the pages of the enforcement title, and real satisfaction is achieved, i.e. enforcement. In the presented contribution, the authors consider the possibility of being penalized in execution proceedings, namely by the procedure of conducting execution by selling movable things, including things that are not individually determined, but their nature/character determines the possibility of determining them exclusively by type (e.g. fuel, crops, gas, etc.). They analyze and interpret the given question through basic interpretation methods, and consider the possibility of using an analogy. The authors verify individual assumptions for the use of analogy, also with the help of clarifying the very purpose of the law. The correctness of their own conclusions is also confirmed in the intentions of the decision of the Constitutional Court of the Slovak Republic, no. stamp III. ÚS 36/2023.

Key words: judicial review of civil association decisions, exercise of public law by private entities, private legal entities, administrative judicial review

Úvod

Je notorietau, že tzv. vymožitelnosť práva je v podmienkach Slovenskej republiky dlhodobým a pretrvávajúcím problémom. Dôvodom je, že počet premenných, ktoré sa podieľajú na vytváraní stupňa a miery vymožitelnosti, je mimoriadne široký a tvorený nielen právnymi faktormi, ale aj faktormi metaprávnymi – sociálnymi a inými. Je nepochybné, že štát realizuje, resp. sa snaží realizovať kroky s cieľom posilniť túto vymožitelnosť, a to najmä za pomoci objektívneho práva, ktoré je primárnym nástrojom regulácie spoločenských vzťahov. Nie je neobvyklé, že právna norma sa vytvára na základe určitej generalizovanej skúsenosti alebo potreby, ktorá vystala v spoločenských vzťahoch. Nezriedka sa totiž v aplikačnej praxi objavujú prípady či situácie neobvyklé (v zmysle nie

* Prof. JUDr. Marek Števíček, DrSc., Katedra občianskeho práva, Právnická fakulta UK v Bratislave.

** Doc. JUDr. Alexandra Löwy, PhD., LL.M., Katedra občianskeho práva, Právnická fakulta UK v Bratislave.

natol'ko frekventované, že vzniká pochybnosť o možnosti či vhodnosti jej subsumpcie pod hypotézu príslušnej právnej normy). Vtedy musia orgány aplikujúce právo, a to za pomoci základných interpretačných metód v oblasti práva, hľadať možné riešenia, keďže prípadný zásah zákonodarcu (v podobe novelizácie zákona) nie je z pohľadu procesov tvorby práva istý, a konečný zásah môže byť zdĺhavý a neefektívny – a aplikačná prax musí prípad rozhodnúť hneď, a nie čakať na zmeny či doplnok legislatívy.

Nedávno sa Ústavný súd SR¹¹ zaoberal takou otázkou; tá bezprostredne súvisí s efektívitou vymožitelnosti práva v zmysle vedenia exekúcie predajom hnuiteľných vecí na také veci (komodity), ktoré sú svojím charakterom zastupiteľné, a nie individuálne určené.

Uvedená otázka má mimoriadny význam v modernej spoločnosti, keďže prišlo k výraznému posunu v oblasti reálneho záujmu o vybrané hnuiteľné veci v porovnaní s obdobným, keď zákon upravujúci ich postih (Exekučný poriadok) vznikol.

Cieľom predkladaného príspevku nie je analýza správnosti záverov Ústavného súdu SR, vyslovených v dotknutom náleze². Na základe vlastných interpretačných postupov relevantných právnych noriem sa pokúsime dospieť k záveru zhodnému a posunúť tak doktrínálne chápanie predmetu tzv. mobiliárnej exekúcie.

1. *Sedes materiae* alebo vymedzenie kľúčových otázok

Napriek našej konštatácii v úvode, že našim zameraním nie je analýza nálezu Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 36/2023, pre interpretáciu vybraného problému a s tým súvisiacich otázok je nevyhnutné aspoň čiastkové nastolenie skutkového stavu.

Obchodná spoločnosť bola zaviazaná na zaplatenie dlžnej sumy vyplývajúcej z exekučného titulu. Poverený súdny exekútor realizoval úkony smerujúce k zisťovaniu majetku na území Slovenskej republiky, z ktorého by bolo možné uspokojiť pohľadávku povinného v exekučnom konaní, čo bolo zároveň aj nevyhnutné pre voľbu niektorého zo spôsobov vykonania exekúcie. Ako jediný možný majetok postihnuteľný v exekúcii identifikoval súdny exekútor zemný plyn. Vzhľadom na špecifikum tejto hnuiteľnej veci bolo potrebné posúdiť, či platná právna úprava postih zemného plynu umožňuje (a), a zároveň, akým spôsob predmetné realizovať vrátane možnosti jeho zadržania (zabezpečenia ich úschovou u tretej osoby), keď súdny exekútor ako orgán verejnej moci môže konať len na základe zákona a v jeho medziach (b).³

Zodpovedanie nastolenej otázky predstavuje vyhodnotenie interpretácie ustanovenia § 121 EP a zároveň vyriešenie niekoľkých parciálnych otázok, ktoré logicky determinujú záver úsudku.

Na potreby ďalšej analýzy a ako determinant pre vyvodenie záverov formulujeme samostatné premisy, z ktorých možno logickou abdukciou vyvodit' konkrétny záver.

¹ Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 36/2023.

² Malí sme možnosť stať pri tomto prípade od počiatku a svojimi stanoviskami aj prispieť k vzniku spomínaného nálezu.

³ K tomu porovnaj aj nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 36/2023

Premisy (hypotézy) postulujeme ako odpovede na nasledujúce otázky:

P1: V prípade exekúcie predajom hnutel'ných vecí podľa § 114 a nasl. EP, čo spadá do denotátu pojmu „hnutel'ná vec“? (najmä či môže byť predmetom exekúcie druhovo určená hnutel'ná vec, v konkrétnom prípade zemný plyn).

P2: Aké hnutel'né veci (len individuálne určené alebo aj druhovo určené, aj zastupiteľné aj nezastupiteľné) možno zabezpečiť postupom podľa § 121 EP?

P3: Je potrebné preferovať interpretáciu ustanovenia § 121 EP v intenciách teleologického výkladu alebo jazykového (tzv. doslovného gramatického) výkladu?

P4: V prípade identifikácie nedokonalosti platnej právnej úpravy (medzery v zákone), je možné aplikovať metódu analógie a tak dospieť k záveru, že pri zabezpečení druhovo určených a zastupiteľných vecí v exekučnom konaní možno postupovať ich úschovou u tretej osoby?

P1: hnutel'ná vec podľa Exekučného poriadku

Prvá formulovaná premisa súvisí s objasnením pojmu „hnutel'ná“ vec na potreby exekučného konania, a ďalej najmä s otázkou, či môže byť predmetom exekúcie druhovo určená hnutel'ná vec (zemný plyn).

Exekúcia predajom hnutel'ných vecí je v Exekučnom poriadku upravená v ustanovení § 114 a nasl. Vymedzenie, čo je predmetom exekúcie, vyplýva zo samotného označenia „hnutel'né veci“. Pojem hnutel'né veci Exekučný poriadok bližšie nešpecifikuje, a je preto pri interpretácii tohto pojmu potrebné vychádzať z ustanovenia § 119 Občianskeho zákonníka, ktorý diferencuje veci na hnutel'né a nehnuteľné.

Pred samotným interpretovaním pojmu hnutel'ná vec je potrebné sa najskôr zamyslieť nad vymedzením pojmu vec. Je notoriou, že všeobecná legálna definícia pojmu vec (a tiež hnutel'ná vec) v našom právnom poriadku absentuje. Legálne definovaným pojmom je „nehnuteľná vec“ (ust. § 119 ods. 2 Občianskeho zákonníka), čo *a contrario* znamená, že všetky ostatné entity, spĺňajúce nutné obsahové kritériá (znaky) na to, aby boli vecami v právnom zmysle, budú vecami hnutel'nými. To, či určitá entita bude hnutel'nou vecou v právnom zmysle, musí pripúšťať jeho povaha. Povaha veci pripúšťa spôsobnosť byť predmetom právnych vzťahov vtedy, keď sú tieto entity užitočné a ovládateľné, pričom tieto atribúty sa posudzujú vždy objektívne, t. j. či za daného stavu ľudského poznania je možné v danom okamihu vec ovládať, resp. či vec slúži ľudským potrebám⁴, a (kumulatívne) nie sú vyňaté z právneho obehu.

Vzhľadom na charakter zemného plynu je potrebné analyzovať, či spĺňa uvedené kritériá, pričom môžeme konštatovať, že hnutel'nou vecou sa stáva až po tom, ako je obsiahnutý v zásobníkoch, prípadne preteká potrubím (vtedy je ako entita ovládateľnou prírodnou silou).

Z dikcie ustanovenia § 114 Exekučného poriadku⁵ vyplýva vo vzťahu k množine hnutel'ných vecí obmedzenie na také hnutel'né veci, ktorých predaj je zakázaný alebo

⁴ CIRÁK, J., FICOVÁ, S. a kol. *Občianske právo. Všeobecná časť*. Šamorín : Heuréka, 2008, s. 257.

⁵ Exekúciou nemožno postihnúť veci, ktorých predaj je podľa osobitných predpisov zakázaný alebo ktoré podľa osobitných predpisov exekúcii nepodliehajú.

ktoré podľa osobitých predpisov nepodliehajú exekúcii – pôjde o prípady podľa osobitých predpisov, napr. zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu, zákon č. 291/2002 Z. z. o štátnej pokladnici a pod., ako aj o taký hnuťelný majetok⁶, ktorého možnosť postihu vyplýva priamo z ustanovení Exekučného poriadku.⁷

Preto ak ustanovenie § 114 Exekučného poriadku operuje s pojmom „vec“, a *argumentum a rubrica* (systematickým výkladom zákona) je toto ustanovenie začlenené pod spôsobom exekúcie predajom hnuťelných vecí, musíme pod kategóriu hnuťelných vecí zaradiť všetky hnuťelné veci, ak ich postihnutie týmto spôsobom zákon nevylučuje.

Z hľadiska individualizácie vecí v právnom obehú možno veci deliť na veci určené jednotlivo (individuálne) a veci určené druhovo, ktoré sa vymedzujú prostredníctvom druhových znakov (počet, hmotnosť, miera). Členenie vecí určených individuálne a druhovo súvisí s triedením vecí na zastupiteľné a nezastupiteľné. Zastupiteľná vec je vec, v ktorej prípade nezáleží na jej individuálnych vlastnostiach, a preto je nahraditeľná inou vecou rovnakého druhu a akosti (napr. peniaze). Nezastupiteľná vec je vec, pre ktorú je charakteristická jej individuálnosť, a preto nie je možné jej nahradenie vecou rovnakého druhu a kvality, napr. umelecké diela. Nehnuťelnosť je vždy vecou nezastupiteľnou. Rozlišovanie vecí na zastupiteľné a nezastupiteľné sa prekrýva s rozlišovaním vecí na individuálne a druhovo určené (denotáty týchto pojmov vykazujú prekryv, to však nespôsobuje žiadne interpretačné riziká). Delenie vecí na zastupiteľné a nezastupiteľné poznalo už klasické rímske právo, keď takéto členenie malo význam najmä v obligáčnom práve (pôžička, výpožička), ako aj pri zániku záväzku a pri zodpovednosti dlžníka.

Delenie vecí na zastupiteľné a nezastupiteľné pozná napr. nový český Občiansky zákonník, z. č. 89/2012 Sb., ktorý v § 499 uvádza definíciu zastupiteľnej veci, podľa ktorej „hnuťelná vec, ktorá môže byť nahradená inou vecou toho istého druhu, je zastupiteľná, ostatné veci sú nezastupiteľné. V pochybnostiach sa prípad posúdi podľa zvyklostí.“

Vychádzajúc z parciálnych záverov, že predmetom exekúcie predajom hnuťelných vecí môžu byť všetky veci, pokiaľ to zákon výslovne nevylučuje, dospievame k záveru, že exekúciou predajom hnuťelných vecí možno postihnúť aj druhovo určené veci, a teda aj veci zastupiteľné. Tento záver potvrdzuje napríklad aj ustanovenie § 115 ods. 1 písm. I) EP, ktoré síce vylučuje z možnosti postihnúť v exekučnom konaní hotové peniaze, avšak len do výšky 165 eur, t. j. uvedené potvrdzuje, že aj hotové peniaze ako druhovo určené, zastupiteľné veci môžu podliehať exekúcii. Generalizujúc dospievame k záveru, že druhovo určené zastupiteľné veci (a teda aj zemný plyn) môžu byť spôsobilým predmetom exekúcie.

P2: aké hnuťelné veci možno zabezpečiť postupom podľa § 121 EP?

Druhá formulovaná premisa postuluje, aké hnuťelné veci (len individuálne alebo aj druhovo určené, aj zastupiteľné aj nezastupiteľné) možno zabezpečiť postupom podľa § 121 Exekučného poriadku.

⁶ Uvedomujeme si problematickosť pojmu „majetok“, vyplývajúcu z absencie legálnej definície, napriek tomu ho právna prax intuitívne používa pomerne bezproblémovo.

⁷ Napr. § 61, § 115 Exekučného poriadku.

Predpoklady na zabezpečenie hnutelných vecí upravuje ustanovenie § 121 Exekučného poriadku. Dotknuté ustanovenie upravuje zabezpečenie hnutelných vecí, pričom vo vzťahu k predmetu zabezpečenia používa spojenie hnutelné veci poňaté do súpisu. Z uvedeného vyplýva, že zabezpečiť možno len:

- a) hnutelné veci,
- b) poňaté do súpisu.

Pri obsahovej interpretácii ad a), t. j. pojmu hnutelná vec, vychádzame z už vymedzených výkladov a zároveň z ustanovenia § 114 a § 115 Exekučného poriadku, v ktorých zmysle možno zabezpečiť všetky hnutelné veci, ktoré nie sú vylúčené z exekúcie, teda aj hnutelné veci určené druhovo a veci zastupiteľné.

Druhou podmienkou v intenciiach § 121 ods. 1 Exekučného poriadku je, že ide o také hnutelné veci, ktoré boli poňaté do súpisu. Súpis hnutelných vecí vykonáva súdny exekútor v byte povinného alebo na inom mieste, kde má povinný svoje veci umiestnené (táto dikcia odkazuje na historické dôvody, neznamená to však, že ak zákon používa pojmy charakteristické pre fyzickú osobu nepodnikateľa, tak to aj zodpovedá recentnej právnej, skutkovej a spoločenskej realite: túto dichotómiu ako variáciu klasickej ruptúry medzi „*law in books*“ a „*law in action*“ rozoberáme ďalej v texte).

Vo vymedzených intenciiach možno formulovať nasledujúci príklad. Povinný podniká, pričom ako osobitý druh paliva používa poľnohospodárske komodity. Vo vlastných priestoroch však nedisponuje dostatočným priestorom na uskladňovanie takýchto komodít, a preto ich má uschované u tretej osoby, ktorá tento druh služieb poskytuje aj iným subjektom. Súdny exekútor má vedomosť, že povinný je vlastníkom určitého množstva (objemu) komodity, ktorá sa nachádza u tretej osoby. Súdny exekútor je oprávnený poňať do súpisu identifikovaný objem komodity. Súpis vecí pozostáva vo výbere najvhodnejších vecí, t. j. takých, pri ktorých je najväčšia pravdepodobnosť budúceho predaja. Veci sa v súpise uvedú tak, aby bolo možné určiť ich totožnosť a aby sa vylúčila ich zámena. Nie je preto vylúčené, aby zápisnica o súpise hnutelných vecí vo vymedzenom prípade s poľnohospodárskou komoditou znela tak, že: súdny exekútor poňal do súpisu kukuricu v objeme 1 000 kg, ktorá je uskladnená v priestoroch XY. Vec je týmto spôsobom riadne individualizovaná (prípomíname, že „individualizácia“ druhovo určenej zastupiteľnej veci je niečo iné ako individualizovanie konkrétnej, nezastupiteľnej hnutelnej veci, to však na podstate veci nič nemení).

Pokiaľ je preto predpokladom zabezpečenia hnutelnej veci jej spísanie, nie je vylúčené, aby predmetom súpisu bola aj taká hnutelná vec, ktorá je zastupiteľná a druhovo určená, a teda aj zemný plyn – len spôsob jej identifikácie je, pravdaže, špecifický (v tejto súvislosti sa javí pojem „individualizácia druhovo určených hnutelných vecí“ predsa len konfúzne, preto používame pojem náležitej a nezameniteľnej identifikácie druhovo určených hnutelných vecí).

Ak je splnená prvá premisa na postup podľa § 121 Exekučného poriadku, teda existencia súpisu konkrétnej hnutelne veci, je potrebné pristúpiť k interpretácii ustanovenia § 121 ods. 1 Exekučného poriadku, a to z hľadiska možnosti zabezpečenia takto spísanej zastupiteľnej a druhovo určenej hnutelnej veci.

Spôsoby zabezpečenia majetku povinného konkretizuje ustanovenie § 121 Exekučného poriadku. Medzi spôsoby zabezpečenia majetku taxatívne stanovuje: označenie hnutelných vecí pečatidlom alebo pečiatkou súdneho exekútora, alebo ich úschova v priestoroch označených exekútorom.

Postup zabezpečenia hnutelných vecí ich označením pečatidlom alebo pečiatkou prichádza do úvahy najmä v prípade, ak sa spísané hnutelné veci nachádzajú priamo u povinného. Zároveň tento spôsob zabezpečenia bude vyplývať z povahy vecí. Uvedené znamená, že týmto spôsobom sa zabezpečia presne tie spísané hnutelné veci, ktoré budú označené pečiatkou a pečatidlom (spravidla pôjde o individuálne určené veci).

Zákon zároveň pripúšťa, aby sa zabezpečenie hnutelných vecí realizovalo aj ich úschovou v priestoroch zabezpečených súdnym exekútorom. Do úvahy opätovne prichádzajú dva varianty. Prvým variantom je, že veci budú uschované v konkrétnych priestoroch povinného (napr. sklad s konkrétnou komoditou, sklad s obuvou a podobne), alebo sa úschova zabezpečí prostredníctvom tretej osoby. Vzťah, ktorý týmto vzniká medzi súdnym exekútorom a treťou osobou, je zmluvný vzťah úschovy (zmluva o úschove), avšak s výraznými modifikáciami spôsobenými exekučným konaním. Zmluva o úschove je upravená v Občianskom zákonníku a predstavuje reálny kontrakt, ktorý predpokladá odovzdanie a faktickú moc nad zverenou vecou. V takomto prípade platí, že do úschovy sa odovzdá vec, ktorá je „individuálne“ určená v súpise vykonanom exekútorom. To však nemožno zamieňať s členením vecí na individuálne určené v zápisnici o vykonaní súpisu, ako sme na to už v texte poukázali. Tieto veci budú naďalej druhovo určené a zastupiteľné, avšak budú identifikované konkrétnymi znakmi v zápisnici. Ako sme už uviedli, nie je vylúčené, že do súpisu bude poňatá aj druhovo určená zastupiteľná vec, ktorá bude konkretizovaná len podľa špecifických vlastností, resp. osobitostí práve vo vykonanom súpise. Správne je potom vnímanie, že do úschovy tretej osobe bude odovzdaná a predmet zmluvy o úschove bude tvoriť hnutelná vec, ktorá je špecifikovaná v súpise majetku, pričom zo strany uschovateľa ako tretej osoby bude odovzdaná rovnaká, druhovo určená vec.

Odborná literatúra pripúšťa ako objekt úschovy hnutelnú vec, a to zastupiteľnú aj nezastupiteľnú. V prípade nepravidelnej úschovy sa vracajú veci *in genere*, t. j. veci rovnakého druhu.⁸

Nepravidelnou úschovou sa v rímskom práve rozumela úschova, ktorej predmetom bolo opatrovanie druhovo určených vecí (predovšetkým peňazí). Ak sú tieto veci pri odovzdávaní do úschovy individualizované a povinnosťou uschovávateľa je vrátiť tie isté veci (napr. tie isté bankovky a mince), ide o pravidelnú zmluvu o úschove podľa § 747 a nasl. Občianskeho zákonníka. Iná situácia nastane, ak uschovávateľ druhovo určené veci zmieša s inými a jeho povinnosťou bude vrátiť len veci rovnakého druhu a množstva. Druhovo určené veci prechádzajú do vlastníctva uschovávateľa a pri vrátení nové kusy prechádzajú do vlastníctva zložiteľa. Takáto zmluva sa približuje zmluve o pôžičke, rozdielom je však odlišná kauza týchto zmlúv, pretože pri úschove je účelom predo-

⁸ ELIÁŠ, K. a kol. *Občianský zákonník. Veľký akademický komentár*. 2. svazek. § 488 – 800. Praha : Linde Praha, 2008, s. 2202.

všetkým bezpečné opatrovanie vecí uschovávateľom a zložiteľ ich môže hocikedy požadovať späť, zatiaľ čo v zmluve o pôžičke prechádzajú veci do voľnej dispozície dlžníka s cieľom uspokojiť jeho potreby a spravidla s presne stanovenou dobou splatnosti.⁹

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že treba doktrínálne vyriešiť potenciálny konflikt princípu, že exekúciu možno viesť len na majetok povinného, s prechodom vlastníckeho práva na uschovávateľa pri nepravej úschove. Tento konflikt je doktrínálne jednoducho odstrániteľný práve špecifickosťou takejto zmluvy o úschove – ide o právny vzťah súdneho exekútora a tretej osoby, ktorého kauzou je práve a jedine zabezpečenie hnutelných vecí podliehajúcich exekúcii, keďže inak to nie je možné. Prvotným dôvodom teda nie je zmluvná autonómia subjektov tohto právneho vzťahu, ale verejnoprávna povinnosť súdneho exekútora ustanovená zákonom. Možno dokonca uvažovať o akomsi kvázi kontrakte medzi súdnym exekútorom a treťou osobou s výraznými verejnoprávnymi prvkami. V žiadnom prípade nejde o „čistú“ privátnu zmluvu, ale v prvom rade o spôsob zabezpečenia exekúcie, ktorého niektoré obsahové prvky možno pripodobniť nepravej úschove. Minimálne základný pojmový znak právneho úkonu, prejav vôle so všetkými náležitosťami platnosti tohto právneho úkonu, nie je naplnený úplne. Súdny exekútor neprejavuje svoju slobodnú vôľu, ale realizuje verejnoprávnu povinnosť riadne, zákone a včas viesť exekučné konanie a exekúciu tak, aby bol oprávnený uspokojený, a nezasiahlo sa do práv povinného viac, ako je nevyhnutne nutné. To modifikuje tento úkon do polohy spomínaného kvázi kontraktu s výraznými verejnoprávnymi presahmi a determinantmi.

Nadväzujúc na nami formulovaný prípad, pokiaľ by do súpisu bolo poňatých 1 000 kg kukurice, ide o veci zastupiteľné a určené podľa druhu, ktoré bude musieť konkrétny uschovávateľ v tomto objeme aj vydať. Uschovateľ môže totiž samotnú úschovu vykonať tak, že predmetný objem komodity (kukurice) uschová v zásobníku s inou kukuricou.¹⁰

Vychádzajúc z uvedeného uschovateľovi vyplýva povinnosť vrátiť presne špecifikovanú vec (v súlade a podľa vykonaného súpisu). Pre úplnosť dodávame, že túto situáciu je potrebné odlišiť od spôsobu exekúcie postihnutím iných majetkových práv podľa § 113 EP, keď v tomto prípade nedochádza najskôr k súpisu, t. j. identifikácii konkrétnej veci, ktorá má byť zabezpečená a uschovaná, ako aj v tom, že v danom prípade nejde o konkrétne právo, ale ide o konkretizovanú druhovo určenú zastupiteľnú vec.

Vychádzajúc preto z doteraz vykonaných analýz zákonných ustanovení a systematickej interpretácie zákona môžeme dospieť k odpovedi na našu parciálne formulovanú otázku, že postupom podľa § 121 Exekučného poriadku možno zabezpečiť aj individuálne a aj druhovo určené veci za predpokladu, že uschovateľ, t. j. tretia osoba bude schopná vydať druhovo určenú vec identifikovanú v zápisnici o vykonaní súpisu.

⁹ PAGÁČ, L. In ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník. II. zväzok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 2757.

¹⁰ Bolo by v rozpore s princípom hospodárnosti, ale zároveň aj účelnosti, aby objem kukurice 1 000 kg skladoval v samostatných zásobníkoch, ak môže byť skladovaná s takouto komoditou v jednej zásobníku, pričom je jeho povinnosťou zabezpečiť, že bude schopný vydať súdnemu exekútorovi spísaný objem.

P3: keď slová neladia s účelom alebo voľba metódy výkladu

V poradí tretia premisa bezprostredne súvisí s otázkou interpretácie relevantného ustanovenia, a to konkrétne § 121 Exekučného poriadku, a to s akcentom na voľbu teleologického výkladu alebo jazykového (doslovného gramatického výkladu). Dostávame sa preto k problému pri aplikácii práva relatívne častému, a to k rozhodovaniu o interpretácii jazykovým výkladom (tzv. gramatickou metódou interpretácie), alebo výkladom *e ratione legis* (tzv. účelom zákona).

Pri uvažovaní nad preferenciou teleologického výkladu a/alebo jazykového výkladu vyjadrením interpretovaného ustanovenia je potrebné predovšetkým zachovať v čo najširšom možnom rozsahu hodnotu, na ktorej príslušný účel spočíva a ktorého je výrazom. Uvedené potvrdzujú aj slová prof. Holländera: „*Pod pojmom účel v práve možno rozumiť normotvorcom požadovaný stav vecí, ktorého dosiahnutie je sledované prostredníctvom právnej normy postulovaného ľudského správania.*“¹¹

Potrebu prioritizácie účelu právnej normy ako výkladového pravidla vo svojej rozhodovacej praxi opakovane preferuje aj Ústavný súd SR, ktorý napríklad konštatuje: „Nemôže platiť absolútna viazanosť doslovným znením zákona, ale orgán aplikácie práva môže a musí sa od neho odchyliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov.“

Ústavný súd v rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného v interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05).

Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Vždy ide o metodologický postup, v ktorého rámci nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy SR).

Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvoľe (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho

¹¹ HOLLÄNDER, P. *Filozofie práva*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 82.

predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a s účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07).

Ústavný súd Slovenskej republiky uvedené právne závery recentne zhrnul vo svojom rozhodnutí I. ÚS 41/2020 uverejnenom aj v Zbierke rozhodnutí Ústavného súdu SR pod R18/2020.

V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 5/2000, z 13. júla 2000, výkon vykonateľného rozhodnutia súdu sa musí považovať za integrálnu časť „súdnej ochrany“ v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, inak záruky, ktoré toto ustanovenie ustanovuje a ktoré v spojení s ostatnými článkami siedmeho oddielu druhej hlavy Ústavy Slovenskej republiky vyjadrujú záujem na ochrane „práva na spravodlivý proces“, by stratili svoj dôvod na existenciu v Ústave Slovenskej republiky. Preto právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sa nemôže končiť vydaním právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu, ale musí zahŕňať aj možnosť núteným spôsobom a aj proti vôli povinného realizovať povinnosť na plnenie obsiahnutú vo výroku takéhoto rozhodnutia, ktorá nebola splnená dobrovoľne.

Práve už uvedené rozhodnutie zrejme najvýstižnejšie vyjadruje, čo je účelom exekúcie, a to je nútene (t. j. mimo dobrovoľného rámca) docieľiť splnenie povinnosti, ktorá je obsahom exekučného titulu. Zmyslom pri interpretácii je sledovaný účel exekúcie vo všeobecnosti, a to je vymoženie pohľadávky, ktorá je obsahom exekučného titulu. Nemožno opomenúť skutočnosť, že zabezpečenie účelu je limitované zákonnosťou postupu a ekvivalenciou zásahu do práv povinného v rozsahu a medziach zákona.

Všeobecný súd by si pri aplikácii práva mal položiť otázku, či jeho interpretačný záver na základe jazykového (gramatického) výkladu nezakladá bezdôvodnú diferenciáciu, čo by bolo v rozpore s princípom bezrozpornosti právneho poriadku, ako aj s princípom rovnosti. Samozrejme, jazykové vyjadrenie právnej normy je vždy základom abduktívneho odvodzovania konkrétnych práv a povinností v konkrétnych prípadoch podľa konkrétnych skutkových okolností. Otázkou však je, či útrpné ľpenie na jazykovom vyjadrení právnej normy nespôsobí zjavnú absurdnosť takto abdukovaných záverov, ba čo je horšie, zjavnú nespravodlivosť. Právo je živým organizmom, ktorý je organizovaný pre nejaký účel, a tým účelom je spravodlivá ochrana práv a právom chránených záujmov subjektov práva, a tým aj zabezpečenie dôvery v systém vynútiteľnosti pravidiel správania, ktoré sú organizovanou spoločnosťou nazývané aj kultúrou – kultúrou správania, kultúrou rešpektovania pravidiel, kultúrou práva. Inými slovami, účel zákona má sledovať všeobecný účel práva ako nástroja spravodlivej organizácie spoločnosti a takýto účel musí mať prednosť pred doslovným jazykovým vyjadrením právnej normy v právnom predpise. Opačný záver by bol absurdný a rozporný sám so sebou. Veď aj história nás učí, že vyššie princípy morálnej bezrozpornosti práva sú kategorickým im-

peratívom každej interpretácie. Inak by sudcov nahradili počítačový program, aplikácia či umelá inteligencia. Právo nie je len systémom pravidiel, ale predovšetkým nástrojom na dosiahnutie dôstojnosti človeka v každej životnej situácii.

Na dokreslenie analýzy účelu zákona je potrebné poukázať aj na exekúcie predajom hnuiteľných vecí v historických konotáciách, ako sme už predoslali v predošlom texte.

Pri interpretácii a vnímaní takéhoto postupu je potrebné vnímať aj spoločenský posun, ktorý nastal v tomto spôsobe vedenia exekúcie (dobovou terminológiou, výkonom rozhodnutia). Pôvodne sa exekúcia predajom hnuiteľných vecí týkala výslovne len fyzických osôb, a to až do roku 1992. Až novelou OSP vykonanou zákonom č. 519/1991 Zb. sa okruh postihu hnuiteľných vecí rozšíril aj na právnické osoby. Postupne sa tieto zmeny prejavili aj v Exekučnom poriadku, a to predovšetkým v ustanovení § 114a Exekučného poriadku, ktorý vymedzil postup pri postihovaní hnuiteľných vecí živnostníkov. Rovnako pre predaj hnuiteľných vecí bolo charakteristické, že sa spravidla v minulosti využíval pri vymáhaní menších pohľadávok.

V režime základnej právnej úpravy exekúcie predajom hnuiteľných vecí pracujeme dnes v celkom iných spoločensko-ekonomických podmienkach.¹²

Analýzou ustanovení Exekučného poriadku od roku 1995 dospievame k záveru, že pri tomto spôsobe vykonania exekúcie boli uskutočnené len malé úpravy, ktoré nie celkom reflektujú na naznačenú zmenu spoločenských pomerov. Z toho dôvodu je zřejmé, že v zákone nenachádzame konkrétnu odpoveď na niektoré konkrétne nastolené otázky, a musíme pristúpiť k interpretácii textu zákona.

Účelom ustanovenia § 121 Exekučného poriadku je zabezpečenie hnuiteľného „majetku“ tak, aby mohol byť naplnený cieľ sledovaný exekučným konaním, ktorým je, ako sme už poukázali, vymoženie pohľadávky oprávneného z hnuiteľného majetku povinného, ktorý bol spísaný.¹³

Pripustili sme, že spísaným majetkom môže byť zastupiteľný alebo nezastupiteľný hnuiteľný majetok, individuálne alebo druhovo určená vec, ktorá je spísaná v zápisnici o vykonaní súpisu a v danom súpise je takto identifikovaná.

Ak je teda možné a dovolené, aby boli v exekučnom konaní postihované hnuiteľné veci bez ohľadu na to, či ide o veci zastupiteľné, nezastupiteľné, individuálne alebo druhovo určené, nie je vylúčené, aby boli takéto veci spísané a zabezpečené. Ustanovenie § 121 Exekučného poriadku zároveň pripúšťa, aby zabezpečenie realizoval súdny exekútor aj úschovou u tretej osoby. Ak sa úschova realizuje tak, že spísané veci sa zmiešajú s inými druhovo určenými vecami, nie je podľa nášho názoru úplne pravdivé tvrdenie, že vlastnícke právo prechádza na uschovateľa.¹⁴

V prípade, ak by sme akceptovali opačný výklad napriek tomu, že by povinný disponoval majetkom, ktorý je spôsobilým predmetom exekúcie a z ktorého by bolo mož-

¹² TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 384.

¹³ Len pripomíname, že legálna definícia pojmu majetok rovnako v našom právnom poriadku neexistuje, čo situácii iste nie celkom prospieva.

¹⁴ K tomu porovnaj výklady pod premisou 2.

né reálne vymôcť exekvovaný nárok, a teda dosiahnuť účel sledovaný exekučným konaním, prišlo by k celkom zjavnému znevýhodneniu oprávneného v exekučnom konaní.

Ústavnokonformný výklad v prospech interpretácie s možnosťou spísať a zabezpečiť aj zastupiteľné a druhovo určené veci, je potrebné podrobiť testu proporcionality zásahu takýmto postupom do práv povinného v exekučnom konaní. Interpretácia právnej normy nemôže sledovať len jeden subjekt, t. j. jedného účastníka exekučného konania s cieľom realizácie jeho záujmov a tým naplnenia účelu exekúcie, ale v kontexte princípu rovnosti analyzovať aj mieru zásahu do práv povinného takýmto postupom v exekučnom konaní.

Miera zásahu do práv povinného hrozí primárne v existencii nákladov, ktoré vzniknú v súvislosti s úschovou spísaných vecí u tretej osoby. Tejto otázke sa však vzhľadom na jej rozsah nebudeme osobitne venovať.

Možno preto uzavrieť, že v prípade interpretácie ustanovenia § 121 EP s akcentom na účel exekučného konania sa dá považovať za ústavnokonformné prioritizovať taký výklad, že je prípustné a možné postihnúť a zabezpečiť aj také hnutelné veci, ktoré sú zastupiteľné a druhovo určené, a to ich úschovou u tretej osoby.

P4: k možnosti využitia analógie na vyplnenie medzery v zákone

Na základe uvedených rozborov možno dospieť k jednoznačnému záveru o existencii medzery v zákone. Posledná premisa preto súvisí so zodpovedaním otázky, či je možné aplikovať metódu analógie a tak dospieť k záveru, že pri zabezpečení druhovo určených a zastupiteľných vecí v exekučnom konaní možno postupovať ich úschovou u tretej osoby.

„Sudcovská tvorba práva, kde konajúci sudca preberá na seba *ad hoc* úlohu zákonodarcu, je podmienená tým, že právna úprava konkrétnej oblasti spoločenských vzťahov alebo konkrétnej právnej otázky nie je adekvátna a zamietnutie návrhu z dôvodu, že právny predpis mlčí, by bolo zjavne nespravodlivé. Sudca v tomto prípade musí predpokladať, že ak by vec prerokoval zákonodarca, právnu normu aplikovateľnú na daný prípad by vytvoril, a keďže sudca nemôže odmietnuť spravodlivosť (*denegatio iustitiae*), musí prebrať na seba *ad hoc* úlohu zákonodarcu a právo dotvoriť. Inak povedané, sudcovská tvorba práva je nástrojom vyplňania medzier v právnom predpise (*gaps in the law/lacunae legis*).“¹⁵

„Pri medzerách v právnom predpise ide o absenciu právnej úpravy (špecifického pravidla) v prípadoch, kde je vzhľadom na ciele zákonodarcu alebo celkový kontext zákona táto právna úprava (toto špecifické pravidlo) legitímne očakávaná.“¹⁶ Jedným z nástrojov na vyplňanie medzier v zákone je aj analógia.

Prípustnosť analógie riešil aj Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/228/2012. Analógia zákona (*analogia legis*) je použitie „práva na prípady, ktoré

¹⁵ Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 46/2015.

¹⁶ Tamže.

nie sú upravené v žiadnom ustanovení právneho predpisu, t. j. nachádzanie práva v oblasti mimo rozsah pojmu“.¹⁷

Analógia je metodologický nástroj na uzavretie medzier zákona, ktorej podstatou je, že „spája právne dôsledky (dispozície) noriem s prípadmi, ktoré nie sú zahrnuté do ich jazykového vyjadrenia v právnych predpisoch“.¹⁸

Prípustnosť analógie musí vyplývať z objektívnej teleologickej argumentácie, teda v zásade z účelu právneho predpisu (jeho teleologického pozadia) a z vyvažovania právnych princípov.¹⁹ Analógia zákona spočíva v tom, že sa na skutkovú podstatu zákonom neriešenú aplikuje ustanovenie zákona upravujúceho obdobnú skutkovú podstatu. Analogické použitie zákona dovoľuje niekedy vyslovene zákon sám. Analógia zákona je však prípustná i vtedy, keď na ňu zákon výslovne odkazuje. Použitie analógie má však svoje medze.²⁰ Predpokladom použitia analógie legis aj akéhokoľvek dotvárania práva je existencia tzv. medzery v zákone. Pri hľadaní medzery v zákone porovnávame jazykový význam ustanovení právnych predpisov s tým, aký by tento význam mal byť, aby boli rešpektované existujúce hodnotové rozhodnutia v právnom poriadku a nedošlo tak k hodnotovým rozporom, a aby bola rešpektovaná hierarchistická výstavba právneho poriadku (zjednodušene hovoríme o hodnotovom pozadí právneho poriadku). Ak žiadny z jazykovo možných výkladov ustanovení právnych predpisov nie je zlučiteľný s hodnotovým pozadím právneho poriadku, ktoré sú súčasťou právneho poriadku, objavili sme medzeru v zákone.²¹

Medzerou je neúplnosť písaného práva (jeho absencia) v porovnaní s explicitnou úpravou obdobných prípadov, t. j. neúplnosť z pohľadu princípu rovnosti alebo z pohľadu všeobecných právnych princípov možno normatívne vyplniť pomocou ústavne konformnej interpretácie príslušnej zákonnej úpravy. Inštrument na potlačenie týchto dôsledkov je však k dispozícii už v rovine podústavného práva a predstavuje jej štandardné výkladové pravidlo v podobe *analogie legis*, ktorá umožňuje právny pomer výslovne normatívne neupravený posúdiť podľa pravidla v norme zakotveného pre prípady blízke, resp. svojou povahou obdobné.²²

Je potrebné tiež rozlišovať medzi pravou a nepravou medzerou v zákone. V prípade nepravéj medzery v zákone nie je možné analógiu na prejednávany prípad použiť. V prípade pravej medzery ide o situácie, keď určitý právny prípad nie je pokrytý textom právnej normy, no zároveň možno spoľahlivo ustáliť, že úmyslom zákonodarcu nebolo vylúčiť túto právnu situáciu z právneho poriadku. Zákonná úprava na konkrétnu právnu situáciu zdanlivo nedopadá a obsah právnej normy možno odvodiť z princípov ústavného poriadku a zásad, na ktorých sú budované jednotlivé právne odvetvia.²³

¹⁷ MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 211.

¹⁸ Tamže, s. 240.

¹⁹ Tamže, s. 240 – 241.

²⁰ K tomu porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 6Cdo/85/2014 i rozhodnutia Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 336/2012 a I. ÚS 450/2017.

²¹ MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 221 – 222.

²² Porovnaj Rozhodnutie Ústavného súdu ČR, sp. zn. PL. ÚS 3/06.

²³ ELIAŠ, K. Obdoba (poznámky k analogii v právu). In *Právník*. Roč. CXLII, č. 2, s. 114.

Účel zákona (právnej normy) je tak z hľadiska svojho denotátu širším výrazom ako *ratio legis*, úmysel zákonodarcu. Účel zákona možno zásadne kognitívne abstrahovať z logickej štruktúry zákona, jeho celkovej stavby, ale predovšetkým z jeho sociálneho účelu.²⁴ Stotožňujeme sa s názorom, že účel zákona nemožno vyvodzovať len z dôvodových správ či iných materiálov k zákonnému textu – preferuje sa tzv. objektívny teleologický výklad zákona, teda výklad podľa zmyslu právnej normy v tom čase, v akom sa ten či onen inštitút vykladá, na rozdiel od subjektívneho teleologického výkladu „podľa úmyslu zákonodarcu“.²⁵

Na potvrdenie nami formulovaných záverov možno poukázať na rozhodnutia Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 388/2018 a III. ÚS 44/2011, ktoré uvádzajú, že zákonodarcu pri tvorbe právneho predpisu spravidla vychádza z toho, čo je bežné z tzv. normálnych prípadov, pričom osobitné, špecifické situácie, ktoré život prináša, môžu uniknúť jeho pozornosti. V takýchto prípadoch nemôžu súdy postupovať formalisticky a zohľadniť iba doslovné znenie zákona, ktorého aplikácia môže mať protiústavné dôsledky. V prípadoch medzery zákona, ak sú dané podmienky na dotváranie práva súdom, je súd k dotváraniu práva nielen oprávnený, ale vychádzajúc z princípu rovnosti, dokonca povinný. Inštitút analógie je tak legitímnou metódou aplikácie práva a využíva sa v prípadoch, ak určitý spoločenský vzťah nie je upravený konkrétnym ustanovením príslušného zákona, resp. iného právneho predpisu (*analogia legis*), resp. ak existuje spoločenský vzťah, na ktorý nepamätá právna norma, ktorá by ho regulovala (*analogia iuris*).²⁶

Výslovnú možnosť použitia analógie pripúšťajú aj základné princípy Civilného sporového poriadku,²⁷ ktorý má vo vzťahu k Exekučnému poriadku charakter subsidiarity.

Ak teda určitá procesná situácia nie je pokrytá výslovným textom zákona, umožňuje sa sudcovi analogicky použiť inú, zákonom upravenú skutkovú podstatu po abstrahovaní tzv. účelu zákona. Tento prvý krok predstavuje tzv. idealizačnú generalizáciu, teda myšlienkový úsudok o účele príslušnej právnej normy. Ten možno spoľahlivo vyvodiť predovšetkým z tzv. ochranného účelu normy, z účelu a povahy prípadov, ktorým daná právna norma poskytuje právnu ochranu alebo – naopak – neposkytuje.²⁸

Už sme poukázali na historické aspekty a účel, ktorý v čase vzniku Exekučného poriadku mala plniť mobiliárna exekúcia. Analýzou takto načrtnutých úvah môžeme uzavrieť, že zákonodarcu konštruoval exekúcie predajom huteľných vecí s cieľom uspokojiť drobné pohľadávky a nepočítal výslovné so situáciou, že v exekučnom konaní budú postihované huteľné, zastupiteľné veci, ktoré môžu mať väčšiu hodnotu a budú teda slúžiť aj na uspokojenie vyšších pohľadávok. Z uvedeného dôvodu nestanovil konkrétne špecifika postupu pri exekúcii predajom huteľných vecí, ktoré majú zastupiteľný charakter,

²⁴ Porovnaj ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek*. Praha : Linde, 2008, s. 2561.

²⁵ Bližšie k rozlíšeniu subjektívneho a objektívneho teleologického výkladu porovnaj napr. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 40 a nasl.

²⁶ K tomu porovnaj aj rozhodnutie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 317/2009.

²⁷ Konkrétne čl. 4 Civilného sporového poriadku.

²⁸ ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentář*. Praha : C. H. Beck, s. 40.

pričom ide o veci druhovo určené. Možno preto uzavrieť, že v prípade ustanovenia § 121 Exekučného poriadku nejde u zákonodarcu o úmyselný zákaz zabezpečiť aj druhovo určené zastupiteľné veci, ale o nedokonalosť právnej úpravy, keď zákonodarcovi v čase prijatia nemohli byť zrejme všetky spoločenské okolnosti a budúci vývoj mobiliárnej exekúcie (ale, pochopiteľne, nielen tej).

Okrem existencie medzery v zákone je ďalším predpokladom použitia *analogie legis* podobnosť právnej úpravy, slovami zákonodarcu je potrebné nájsť a aplikovať ustanovenia, „ktoré sú im účelom najbližšie“. Sudca vyplňa medzeru v právnom predpise spôsobom, ktorý zachováva vnútornú harmóniu medzi neúplným právnym predpisom (právnou normou) a právnou normou, ktorú svojou činnosťou „vytvára“.²⁹

Vychádzajúc preto z účelu exekučného konania vo všeobecnosti na jednej strane, ako aj z účelu zabezpečenia hnutelých vecí pri mobiliárnej exekúcii a za súčasného preskúmania miery zásahu do práv povinného a prostriedkami obrany, ktorými disponuje proti tomuto postihu, môžeme konštatovať prípustnosť analógie v prospech zabezpečenia druhovo určených a zastupiteľných vecí ich úschovou u tretej osoby.

Záver

Po vykonaní podrobnej analýzy v rámci jednotlivých premís, možno rezultovať niekoľko jednoznačných a podľa nás logicky nespochybniteľných záverov. Exekučný poriadok celkom jednoznačne neupravuje zabezpečenie druhovo určených zastupiteľných vecí v intenciách § 121 Exekučného poriadku, avšak zároveň tento postup ani nevylučuje. Je nepochybné, že v exekučnom konaní má byť sledovaný účel, ktorým je uspokojenie (vymoženie pohľadávky oprávneného) v pomere proporcionality zásahu do práv povinného.

Zabezpečenie hnutelých vecí sa môže realizovať aj prostredníctvom úschovy u tretej osoby, ktorá týmto spôsobom uschováva individuálne určené veci, ktoré boli takto špecifikované v súpise súdnym exekútorom, keď z dikcie ustanovenia § 120 Exekučného poriadku je zrejme, že spísanie hnutelých vecí priamo predchádza ich zabezpečeniu. Právna teória pritom rozlišuje pravidelnú a nepravidelnú úschovu, pričom v OZ je exaktne upravená len tzv. pravidelná úschova. Ak by hnutelné, druhovo určené veci boli dané do úschovy tretej osoby, čím prišlo k prechodu ich vlastníctva na tretiu osobu, čo sa dostáva do konfliktu so záverom, že exekúciu je v exekučnom konaní možné viesť len na majetok povinného. Tento konflikt je doktrinálne jednoducho odstrániteľný práve špecifickosťou takejto zmluvy o úschove – ide o právny vzťah súdneho exekútora a tretej osoby, ktorého kauzou je práve a jedine zabezpečenie hnutelých vecí podliehajúcich exekúcii, keďže inak to nie je možné. Prvotným dôvodom teda nie je zmluvná autonómia subjektov tohto právneho vzťahu, ale verejnoprávna povinnosť súdneho exekútora ustanovená zákonom.

Prípustenie teleologického výkladu je tiež v súlade so sledovaným účelom exekúcie. Ak by sme vylúčili nami zvolenú argumentáciu v prospech teleologického výkladu

²⁹ Tamže, s. 40.

a analógie, neexistovala by zákonná možnosť zabezpečenia a postihu hnutelných vecí, ktoré sú druhovo určené a zastupiteľné, a to napriek tomu, že ich postih Exekučný poriadok v súlade s ustanovením § 114 a nasl. výslovne nevylučuje.

Práve posledná premenná ktorú sme naznačili, bola zdôraznená aj v samotnom náleze Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 36/2023, keď Ústavný súd SR konštatoval, že: „*Ústavný súd k tomuto uvádza, že § 121 Exekučného poriadku, vychádzajúc striktné z jeho doslovného znenia, nezohľadňuje špecifiká zabezpečenia a nakladania s takou hnutelnou vecou, akou je zemný plyn. Exekučný poriadok v § 121 stanovuje, že iný než tam vymedzený spôsob úschovy možný nie je. Nemožno však pripustiť taký prístup k výkladu na vec sa vzťahujúcej právnej normy, ktorý by de facto zmaril možnosť zabezpečenia jedinej hnutelnej veci vo vlastníctve povinného, nachádzajúcej sa na území Slovenskej republiky, a to len kvôli špecifickosti exekvovanej veci bez ďalších relevantných dôvodov. Ako už ústavný súd uviedol skôr, všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona. Účelom exekučného konania je nútené (teda proti vôli povinného) uspokojenie pohľadávky oprávneného vyplývajúcej z exekučného titulu. V nadväznosti na uvedené účelom § 121 Exekučného poriadku je zabezpečiť hnutelné veci vo vlastníctve povinného podliehajúcej exekúcií tak, aby v konečnom dôsledku mohol byť naplnený cieľ exekučného konania – t. j. uspokojenie nútené vymáhanej pohľadávky oprávneného. Pri vedení exekúcie na majetok povinného na strane jednej stojí záujem oprávneného na vymožení pohľadávky, na strane druhej ochrana práv povinného, do ktorých je možné zasahovať len v nevyhnutnej, zákonom vymedzenej miere. Pri interpretácii právnej normy je potom nutné zohľadniť záujmy oboch proti sebe stojacich účastníkov exekučného konania. Pri nepravideľnej úschove prechádza na uschovávateľa vlastnícke právo k zastupiteľnej veci, pričom uschovávateľ má recipročnú povinnosť vydať vec rovnakého druhu a množstva. Táto strata vlastníckeho práva je iba dočasná, pretože pri následnom vrátení veci (rovnakého množstva a druhu) zo strany uschovávateľa vlastnícke právo k vydanjej veci nadobúda pôvodný vlastník, ktorého vec bola predmetom úschovy. V tomto smere zásah do práv povinného v exekučnom konaní pri realizácii nepravideľnej úschovy na účel dosiahnutia cieľa exekúcie (speňaženia hnutelného majetku povinného a následného uspokojenia vymáhaných pohľadávok z výťažku) nemá trvalý charakter, existenciou povinnosti uschovávateľa vydať uschovanú vec (čo sa týka množstva a druhu) je zabezpečené navrátenie do stavu, ktorý tu bol pred realizáciou nepravideľnej úschovy. Dočasná strata vlastníckeho práva je kompenzovaná vznikom práva na vrátenie veci (rovnakého druhu a množstva). Osobitne pri zastupiteľnej veci, akou je zemný plyn, je zaručené vrátenie veci rovnakej kvality vzhľadom na okolnosť, že do prepravnej siete môže vstupovať zemný plyn iba s určitými kvalitatívnymi vlastnosťami (fyzikálnymi, chemickými).*“

Je nevyhnutné zdôrazniť, že nami vykonané analýzy možno vzťahovať aj na iné komodity, ktoré majú obdobný charakter ako zemný plyn, a to najmä, ak ide o veci zastupiteľné a veci druhovo určené. Overenie správnosti našich záverov aj prostredníctvom citovaného nálezu Ústavného súdu SR potom posúva spôsob vykonania exekúcie predajom hnutelných vecí do novej roviny vnímania, a to aj s posilnením efektivity a mož-

nej vymožitelnosti nárokov subjektu, ktorý sa v spoločnosti domáha ochrany práva. Práve toto by potom malo byť v práve, ako v kľúčovom nástroji na reguláciu spoločenských vzťahov, jedným z primárnych hodnotových kritérií.

Literatúra

- CIRÁK, J., FICOVÁ, S. a kol. *Občianske právo. Všeobecná časť*. Šamorín : Heuréka, 2008, s. 257
- ELIÁŠ, K. Obdoba (poznámky k analogii v právu). In *Právník*. Roč. CXLII, č. 2, s. 114
- ELIÁŠ, K. a kol. *Občianský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek*. Praha : Linde, 2008, s. 2561
- HOLLÄNDER, P. *Filozofie práva*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 82
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občianský zákoník I. Obecná část. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 40 a nasl.
- MELZER, F. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 221 – 222
- PAGÁČ, L. In ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník. II. zväzok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 2757
- ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, s. 40
- TRIPPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 384